

MAS - RAPORT SĂPTĂMÂNAL (01.04 – 07.04.2019)

I. NATO. Reuniunea de la Washington a miniștrilor de externe.

II. UCRAINA. Primul tur al alegerilor prezidențiale.

III. SLOVACIA. Alegerea unui nou președinte.

IV. TURCIA. Recul în plan intern pentru Recep Erdogan.

V. Evoluții de urmărit în săptămâna 08 – 14.04. 2019.

I. NATO. Reuniunea de la Washington a miniștrilor de externe (03–04.04).

Menită să aniverseze 70 de ani de la înființarea Alianței, reuniunea a fost prilejul reafirmării unității, dar și a relevării diferențelor care macină NATO. A fost discutată problema securității în zona Mării Negre, în contextul accentuării prezenței militare ruse în regiune și a agresiunii împotriva Ucrainei, pentru care s-au decis unele soluții. Cele mai importante probleme apărute au fost, însă, cele care nu erau programate: poziția Turciei în cadrul Alianței, precum și viziunea SUA privind rolul global al NATO alături de repetata problemă a cheltuielilor militare reduse ale europenilor. În fundal, a rămas teama europenilor că președintelor Trump nu este alături de Alianță, precum și neîncrederea americanilor în contribuția reală a europenilor la apărarea comună.

Evenimentele cele mai importante care au însoțit reuniunea au fost discursul secretarului general al NATO, Jens Stoltenberg, în fața Congresului SUA și primirea la Casa Albă a acestuia de către președintele Trump. Dacă discursul a fost privit ca un sprijin declarat al legislativului american față de NATO pentru a compensa reticența președintelui Trump, o ocazie pentru Jens Stoltenberg de a insista asupra amenințării ruse și a necesității unității transatlantice, întâlnirea de la Casa Albă a fost una care a salvat aparențele, concluzia fiind, însă, aceeași: aliații europeni trebuie să crească contribuțiile militare. Cât despre Rusia, președintele Trump a prezentat aceeași poziție prietenoasă: „vom găsi o cale să ne descurcăm cu Rusia”. Moderație din partea unei persoane prea puțin înclinată spre moderație este un lucru bun, dar care este prețul [\[1\]](#)?

În privința INF, Alianța are o poziție unică: Rusia a încălcat tratatul. Jens Stoltenberg a făcut un nou apel la adresa Rusiei pentru a se conforma prevederilor tratatului, renunțând la „comportamentul destabilizator”. El a precizat că NATO nu va răspunde în oglindă la acțiunile Rusiei, reiterând faptul că NATO nu va disloca, în Europa, rachete cu încărcătură nucleară lansate de la sol.

Întâlnirea NATO s-a concentrat pe Rusia și regiunea Mării Negre, în contextul conflictului cu Ucraina și a incidentului din Strâmtoarea Kerçi. Jens Stoltenberg a cerut eliberarea militarilor ucraineni, precum și a navelor militare ale Ucrainei capturate de Rusia. În viziunea NATO, Marea Neagră trebuie să rămână o mare a păcii, a navigație libere și a cooperării, nu zona de influență exclusivă a unui stat. În principiu, NATO își va amplifica prezența în regiune și îi va sprijini pe partenerii săi. Au fost aprobate o serie de măsuri care să „îmbunătățească capacitatea de supraveghere a situației din regiunea Mării Negre de către NATO”.

Totuși, apare o diferență în gradul de angajare a NATO. Dacă înainte de reuniune se vorbea despre mai multe măsuri, inclusiv o mai mare prezență a navelor NATO în regiune, în final s-a hotărât doar „îmbunătățirea capacității de supraveghere a situației din regiunea Mării Negre”, o măsură mult mai redusă ca anvergură și neangajantă decisiv pentru Alianță. Avioanele de cercetare electronică ale SUA zboară, deja, în proximitatea Crimeei, iar oficiali americani au menționat, anterior, despre dezvoltarea sistemelor de supraveghere maritimă în unele state NATO din regiune. De asemenea, chiar în această perioadă, consemnăm prezența unei grupări navale NATO în Marea Neagră (la care Rusia a răspuns în forță, cu propriile exerciții, incluzând lansări de rachete).

De ce această reducere a anvergurii *angajării declarate* a NATO? Mai întâi, politic, nu există decât două state care cer deschis prezența NATO în regiune, iar acestea nu sunt membre NATO: Ucraina și Georgia. Turcia are o poziție separată, opunându-se unei prezențe crescute a NATO în Marea Neagră, pe fondul relațiilor sale speciale cu Rusia, de concurență și cooperare. Bulgaria are o poziție „neutră în cadrul NATO”, preferând să știe că este apărată de Alianță fără să perceapă Rusia ca fiind o amenințare. România, cea care cerea o implicare cât mai mare a NATO în regiune, pare că are, în prezent, o poziție mai reținută, cel puțin dacă ne luăm după modul în care diferă comunicatele de presă după întâlnirea miniștrilor de externe ai SUA și României (cel românesc elimină referirea la amenințare – Rusia). Așa că, dacă nu se cere, nu se obține, mai ales că statele din regiune nu au un statut de state puternice (cu excepția Turciei) ale căror guverne ar ști cu certitudine ce vor. În plus, militar, România și Bulgaria sunt insignifiante, iar Turcia e absentă în ecuația NATO – Rusia din Marea Neagră. Pe de altă parte, o angajare graduală și limitată a NATO în regiune are și aspecte moderatoare: o prezență *doar temporară* a navelor și avioanelor NATO ar deranja, dacă nu provoacă Rusia (care a protestat deja), fără să ajute prea mult statele NATO din

regiune, atâta vreme cât acestea nu au voința și capacitatea militară de a se opune singure acesteia. Așa că, mai întâi, ele vor trebui să spună clar ceea ce vor, iar, apoi, să implementeze coerent o politică de securitate asumându-și desemnarea amenințării și luând măsuri eficiente de apărare, care ar da și consistență unei prezențe mai mari a NATO în regiune. În caz contrar, rămâne acolo unde suntem acum, o poziție comodă, dar cu perspective îngrijorătoare, Marea Neagră fiind teatrul principal de dispută dintre Rusia și Vest.

În final, trebuie să fim mulțumiți cu ceea ce oferă Alianța în acest moment pentru statele NATO din regiunea Mării Negre^[2], dar trebuie să fim atenți că *vremea angajării verbale*, „apărați-ne voi, că noi avem altă treabă”, a trecut, iar asta este un fapt periculos în momentul în care apar schimbări majore, de la poziția reticentă a președintelui Trump față de NATO la emergența unor noi amenințări. Cât despre Ucraina și Georgia, acestea vor trebui să se apere singure, NATO neputând interveni direct în ajutorul lor în cazul unei noi agresiuni militare ruse.

Alte două mari probleme au dominat reuniunea: Turcia și poziția americană privind NATO, de la globalizare la reticența față de contribuția militară a europenilor. Dacă problema stopării livrării avioanelor F35 către Turcia (de fapt, excluderea Turciei din programul F35, cu multiple consecințe, inclusiv de transfer a producției unor părți componente) era de așteptat, modul în care s-a pus problema, cea a *apartenenței Turciei la Vest*, a atins un nou nivel de neîncredere, în pofida declarației președintelui Trump că va găsi, împreună cu președintele Erdogan, o cale de rezolvare. S-a ajuns până la nivelul la care ministrul de externe turc a cerut SUA să nu îi ceară Turciei să aleagă între Vest și Rusia. Replica americană a fost pe măsură, Mark Pence declarând că Turcia trebuie să aleagă. De fapt, Turcia a ales de mult, fiind anti-occidentală prin valorile politice pe care se bazează regimul președintelui Erdogan. Faptul că SUA, sub Administrația Trump, are o abordare radicală nu face decât să scoată în evidență mai clar desprinderea de Vest a Turciei. Am asistat la încă o etapă din procesul de separare a Turciei de Vest, proces care va continua atâta vreme cât Erdogan și AKP dețin puterea, având în vedere și faptul că acest regim are o bază ideologică și socială solidă^[3].

La fel, în privința rolului NATO, SUA au adus în discuție preocupările sale: amenințările globale și necesitatea ca NATO să le abordeze. Dar pot prelua europenii această sarcină, ei, care nu sunt în stare să se apere singuri? Ce reprezintă amenințarea militară chineză pentru Europa? Nimic, cu excepția britanicilor (legați de lumea anglo-saxonă - Australia, Canada). Europenii văd China ca pe o amenințare economică. Și ideea ca NATO să-și asume un rol în Orientul Mijlociu (din care SUA, în parte, se retrag) este la fel de iluzorie ca și apartenența ... Braziliei la NATO, propusă de președintele Trump numai pentru că acest stat este condus de un populist. Totuși, problema globalizării NATO propusă de SUA este una fundamentată, Washingtonul considerând că este

normal ca europenii, care au fost și sunt apărați de SUA, să fie gata să sprijine SUA în fața amenințărilor globale, de la China la Iran, iar asta, în abordarea ... americană (europenii nu sunt de acord cu abordarea SUA față de Iran sau față de problema palestiniană). Și față de Rusia sunt abordări diferite, europenii așteptându-se să fie apărați de către SUA, cheltuind puțin pentru apărare, dar continuă să încheie afaceri profitabile ... cu aceeași Rusie, cea mai elocventă dovadă fiind Nord Stream II. SUA au singularizat Germania ca fiind „profitoarea”. Firește, nici abordarea americană nu este una echilibrată, același președinte Trump, prietenos față de Rusia, prezentând acest gazoduct ca fiind o amenințare pentru Germania, respectiv Europa, de fapt, argumentul american fiind unul comercial, concurența gazului rusesc cu LNG american.

În timp ce europenii și-au pus întrebarea cât de dispuse sunt SUA sub Administrația Trump să îi apere, aceasta a ridicat cu totul alte probleme: contribuția financiară și extinderea ariei de operații a NATO. Că problema a devenit serioasă, avem dovada presei germane care s-a concentrat nu asupra criticării administrației Trump (aproape un reflex, într-o Germania cu un antiamericanism în creștere), ci asupra ... necesității creșterii cheltuielilor militare germane. Problema este evidentă, diferențele transatlantice sunt mari, dar soluția nu este la îndemână: nici o administrație Trump având o viziune unilaterală nu poate să aibă dreptate, dar nici „marii europeni” propunând multilateralism (fără sau chiar împotriva SUA!), dar cerând să fie apărați de aceleași SUA. În această neînțelegere a celor mari, situația celor mici și vulnerabili se va complica.

Cât despre anunțul american că SUA sunt dispuse, pentru extinderea programului F35, spre achiziționarea acestui avion de către Polonia, Grecia și România, acesta are, pentru moment, o relevanță mai mult geopolitică decât una practică. SUA anunță că, după ce Turcia a fost, practic, pierdută, limes-ul se transferă pe aliniamentul Grecia (revenită pro-NATO și pro-SUA, pe măsură ce Turcia s-a îndepărtat de SUA și s-a apropiat de Rusia) - România - Polonia. De fapt, doar Polonia are capacitatea de a cumpăra F35, Grecia având probleme financiare majore, iar România nu numai probleme financiare, ci și structurale, de absorbiției a unui asemenea salt tehnologic.

II. UCRAINA. Primul tur al alegerilor prezidențiale.

Rezultatul primului tur (31.03) a fost cel așteptat, impresionând, totuși, prin diferența mare dintre primul clasat, Volodimir Zelenski, și cel de-al doilea, președintele în funcție, Petro Poroșenko, 30.24% față de 15.95%, cei doi urmând să se înfrunte în turul decisiv pe 21.04. Iulia Timoșenko a obținut doar 13.40%, iar reprezentantul opoziției pro-ruse, Iuri Boiko, 11.67%. Iulia Timoșenko a contestat rezultatul, dar nu a cerut declanșarea unor mișcări de protest. Volodimir Zelenski a câștigat în majoritatea regiunilor din sud, centru și est (cu excepția celor de la frontiera cu regiunile separatiste, precum și unele din Bugeac, la frontiera cu noi, care au fost câștigate de Iuri Boiko).

Petro Poroșenko a câștigat în vestul țării, cu excepția unor regiuni unde a câștigat Iulia Timoșenko. Era de așteptat, Volodimir Zelenski adresându-se electoratului moderat, preocupat de problemele interne curente (situația economică, lupta împotriva corupției), pe când Petro Poroșenko a avut un mesaj patriotic, adresându-se electoratului naționalist, situat mai ales în vestul țării.

Marea întrebare este cine va câștiga în turul doi, indiferent de mijloacele pe care le va folosi, în spațiul post-sovietic manipularea având o pondere aproape egală cu abordarea rațională în decizia finală a electoratului, sărăcit și cu o capacitate redusă de a decela între promisiuni și realități. Prima șansă o are Volodimir Zelenski deoarece el vine cu un mesaj antiputere, promițând pace, dreptate și prosperitate, deși nu oferă soluții concrete la nici una din aceste probleme. Volodimir Zelenski a jucat pe această carte, campania sa electorală fiind un continuu show, evitând confruntarea directă, precum și abordarea problemelor țării. Petro Poroșenko are a doua șansă, fiind compromis - un reprezentant al actualei clase politice și administrative, corupte și iresponsabile, care nu a făcut nimic pentru schimbarea situației din țară, cu marea excepție a stabilizării situației în fața agresiunii ruse. Pe acest lucru a mizat Poroșenko, prezentându-se ca fiind comandantul suprem care a salvat țara în fața războiului cu Rusia lui Putin. Cei doi candidați vor juca aceste cărți în continuare, considerând că electoratul va accepta acest mod de conducere a unei campanii electorale, bazat mai mult pe promisiuni și necunoscute decât pe soluții implementabile.

Volodimir Zelenski are multe necunoscute, de la vila sa de lux din Italia până la firmele sale din Rusia și relațiile sale cu oligarhul Igor Kolomoiski (refugiat în Israel după ce multe din afacerile sale, unele ilegale, au fost cercetate de organele penale ale statului celuilalt oligarh, Poroșenko). Cele mai mari necunoscute sunt legate de ce va face Zelenski când va ajunge președinte, atunci când rolul de clown pe care îl joacă va înceta: cum va face față Rusiei, cum va rezolva problemele social-economice ale țării și cum va conduce lupta anticorupție împotriva oligarhilor (mulți văzându-l ca fiind doar o paiată în mâinile lui Kolomoiski). Aritmetic, voturile care vor veni din partea celor care au votat cu Iuri Boiko ca și o parte din cei care au votat cu Iulia Timoșenko par să îi asigure o victorie comodă. Și totuși, naționaliștii s-ar putea să îl prefere pe Poroșenko, iertându-i acestuia eșecurile interne de dragul rezistenței în fața Rusiei (la care se adaugă și elementul antisemit al extremei drepte naționaliste, Zelenski având origine evreiască). De asemenea, o parte din electorat ar putea să se întrebe dacă dincolo de spectacol și intenții declarate, Zelenski nu ar putea aduce nimic altceva decât haos, având împotriva sa aproape întreaga elită (puternicii zilei, de la oligarhi la cei din aparatul administrativ de stat). Zelenski trebuie să dea asigurări că are soluții, dar și capacitatea să le implementeze.

Pe de altă parte, Poroșenko are multe cunoscute, nu prea pozitive: un oligarh care s-a transformat în președinte ridicându-se la înălțimea momentului, dar nimic mai mult. Poroșenko nu a făcut

absolut nimic pentru a reforma sistemul, de la lupta împotriva corupției la reformele economice. În lipsa acestora, progresele democratice nu au adus prosperitate. Cu excepția unor schimbări cosmetice, aceiași oameni care au prosperat sub Ianukovici sunt și acum baza puterii de la Kiev. Maidanul a zguduit Ucraina, dar nu și pe ei, iar cel care a tolerat această stare de fapt este Poroșenko. Chiar dacă Poroșenko promite unele schimbări, cine îl mai crede. Dincolo de promisiuni și imaginea conducătorului, Poroșenko nu poate aduce decât stagnare, dar și o anumită stabilitate în fața agresiunii ruse, dar ce importanță are de vreme ce, pe termen lung, stagnarea va conduce la eșec.

Probabil, Moscova l-ar prefera pe Volodimir Zelenski care s-ar putea să nu facă față situației, deschizând o perspectivă pentru Rusia să îngenuncheze Ucraina printr-o implementare favorabilă ei a Acordurilor de la Minsk. Dar pe termen lung, dacă acesta reușește să facă față, perspectiva se schimbă: dacă acesta chiar are capacitatea să implementeze reforme, să lupte împotriva corupției și să destructureze rețele oligarhice care au capturat țara? O asemenea Ucraină, democratică cu adevărat și prosperă ar însemna un pericol pentru Rusia: la ușa ei ar apărea exemplul că se poate și în lumea slavă a spațiului post-sovietic, modelul „democrației suverane” a dictaturii din Rusia apărând așa cum este, o construcție menită să camufleze capturarea puterii de către cekiști aliați cu oligarhi. Pe de altă parte, inamicul actual, Poroșenko, deși i-ar încurca planurile agresive, este garanția că nu se schimbă mai nimic în plan intern, stagnarea asigurând înrăutățirea situației socio-economice până la viitoarele alegeri. În definitiv, avem cam același sistem oligarhic în ambele state, numai că oligarhiile de la Kiev mai trebuie să găsească o cale de păcălire a electoratului la fiecare patru ani, pe când la Moscova puterea este statul, cu istorie cu tot.

Oricare ar fi rezultatul, *Ucraina intră pe teren nesigur o perioadă mai lungă de timp*. Dacă va câștiga Volodimir Zelenski, vom avea incertitudinile tranziției și un comediant forțat să-și asume responsabilitatea puterii sub dubla presiune internă și cea a Rusiei. Dacă va câștiga Poroșenko, vom avea stabilitatea lipsei de schimbare, dar, pe termen lung, stagnarea va aduce o instabilitate și mai mare. Occidentul caută, probabil, să obțină de la fiecare din cei doi garanția că va implementa reformele care să țină Ucraina pe linia de plutire, dar va fi câștigătorul, oricare ar fi el, dornic și capabil să facă acest lucru? Zelenski are prima șansă, dar Poroșenko i-o poate lua dacă demonstrează că el nu este la înălțimea responsabilităților unui președinte. De aici, tot spectacolul cu dezbaterea de pe stadion și alte măsuri de acest gen, între comedia alegerilor și tragedia a ceea ce urmează. Zelenski vrea să continue show-ul, iar Poroșenko vrea să îl întrerupă, aducându-l în realitatea lui. Marea victorie a Ucrainei a fost, deja, marcată: alegerile sunt libere și corecte.

III. SLOVACIA. Alegerea unui nou președinte.

Alegerile prezidențiale din Slovacia (30.04) au fost câștigate de către Zuzana Caputova, o avocată liberală. Ea a câștigat pe fondul atitudinii anticorupție ce domină în Slovacia, fiind unul dintre primele cazuri în care un liberal câștigă, împotriva tendinței general europene de creștere a populismului. Caputova, un politician minor pro-european, a câștigat cu 58% din voturi în fața comisarului european, Maros Sefcovic, care a obținut numai 42 % din voturi.

Zuzana Caputova, membră a partidului neparlamentar liberal Slovacia Progresivă, a fost sprijinită de partidele de opoziție și de un singur partid din coaliția de guvernare, cel reprezentând minoritatea maghiară din Slovacia. De asemenea, ea a fost sprijinită de președintele în exercițiu, Andrej Kiska. Adversarul ei, Maros Sefcovic, a fost sprijinit de partidul de guvernământ, Smer.

Temele principale de campanie ale Zuzanei Caputova au fost lupta împotriva corupției și schimbări în modul de a face politica, pe fondul reacției publice la uciderea, în urmă cu un an, a jurnalistului de investigații Jan Kuciak și a prietenei acestuia. Investigația în cazul uciderii lui Jan Kuciak a dus la cinci arestări, inclusiv a omului de afaceri Marian Kocner. De asemenea, uciderea lui Jan Kuciak a dus la demisia liderului partidului Smer, Robert Fico, din funcția de premier. Interesant, Caputova a dus o luptă de 14 ani împotriva companiei lui Marian Kocner care construisese o groapă de gunoi ilegală în orașul său, obținând, în final, victoria.

Mesajul Caputovei a fost explicit, încetarea capturării statului de către „oamenii care trag sforile din spatele scenei”, acesta având priză la electorat, mai ales la cel tânăr. Cel vizat era chiar liderul partidului Smer, fostul premier Robert Fico. Deși președintele Slovaciei are puteri reduse, el este totuși cel care numește prim-ministrul și își poate exercita dreptul de veto asupra numirii procurorilor superiori și judecătorilor. Alegerea Caputovei complică planurile lui Robert Fico de a deveni președintele Curții Constituționale.

De asemenea, victoria sa dă un impuls opoziției, mărinț șansele acesteia de a îndepărta de la putere partidul Smer la viitoarele alegeri, deși, în prezent, acesta este cel mai popular partid politic. Puterea s-a mobilizat după victoria Caputovei, Fico chemând la lupta împotriva liberalilor, „oameni fără valori”. Partidul lui Fico se afirmă a fi social democrat, dar are poziții conservatoare și este eurosceptic, fiind un partid populist cu rădăcini în vechea elită post-comunistă.

Alegerea unui președinte liberal în Slovacia nu reprezintă un început, ci anunță sfârșitul unei etape în istoria acestui stat, încheierea tranziției, următoarea etapă fiind înfrângerea „social-democrațiilor” lui Robert Fico. Deși pare o surpriză, nu este, chiar reacția generală după uciderea jurnalistului Jan Kuciak fiind dovada că societatea slovacă este prima care iese din tranziția postcomunistă. Slovacia a reușit implementarea reformelor economice, a profitat de investițiile

occidentale și a fost primul stat din Europa Centrală care a trecut la Euro. În acest stat, există deja o clasă mijlocie productivă, *liberă economic*, nu dependentă de stat (fie prin sinecuri, fie prin devalizarea bugetului) care hotărăște electoral cursul țării, lupta anticorupție și împotriva politicianilor populiști fiind o atitudine firească a acesteia.

Slovacia este primul stat din Europa Centrală care se apropie de standardele occidentale privind viața politică și socială, urmând a fi urmat, probabil, de mândra, dar rămasă un pic în urmă, sub Andrej Babis, Cehie, dar și acolo se anunță schimbări. Probabil, Polonia va urma după ce deriva conservatoare a PiS-ului se va tempera. Ungaria va trebui să depășească naționalismul lui Orban pentru a păstra pasul cu celelalte țări din centrul Europei. Cât despre noi, este de domeniul evidenței că statele Europei Centrale formează un grup de care suntem departe din orice punct de vedere – economic, politic și social. Aliați firești din perioada interbelică, Polonia și Cehoslovacia, acum Cehia și Slovacia, nici nu concep, în prezent, să fie în același grup cu noi. Cu atât mai mult cu cât, în această săptămână, tensiunile dintre guvernul de la București și Bruxelles au cunoscut o escaladare importantă, evoluția viitoare fiind previzibilă.

V. TURCIA. Recul în plan intern pentru Recep Erdogan.

Alegerile locale din Turcia (31.03) au adus prima înfrângere majoră pentru partidul de guvernământ AKP și președintele Recep Erdogan. Deși a câștigat în cele mai multe localități, rămânând cel mai mare partid din țară, AKP a pierdut marile orașe, inclusiv Ankara, Istanbul și Izmir. Dacă Izmir este fieful principalului partid de opoziție, CHP, victoria de la Istanbul are valoarea unui șoc pentru AKP și președintele Erdogan, acest oraș fiind locul unde și-a început cariera politică președintele turc.

Partidul AKP, al președintelui Recep Erdogan a contestat rezultatele alegerilor din Istanbul, unde reprezentantul opoziției a câștigat cu o diferență mică. AKP a încercat să conteste rezultatul alegerilor și în Ankara. Partidul de opoziție, CHP, a acuzat AKP că încearcă să modifice rezultatul alegerilor. UE a trimis mesaje către Erdogan și AKP să respecte rezultatul alegerilor.

Înfrângerea din Istanbul și în alte orașe mari a *distrus imaginea de invincibilitate a lui Erdogan*, mai ales că aceste alegeri sunt primele după ce acesta a devenit președinte cu puteri extinse, instaurând, practic, un regim autocratic personal cu bază islamică. De menționat, AKP a câștigat toate alegerile din 2002 până în prezent. Cauza înfrângerii o reprezintă economia (lira turcă a pierdut din valoare, inflația a ajuns la 20%, economia a intrat în recesie încă din 2018, iar șomajul este în creștere). Țara este divizată, Erdogan reușind să-și fidelizeze jumătate din electorat, în timp ce cealaltă jumătate îl privește ca pe un autocrat.

Unde a ajuns regimul președintelui Erdogan? La cumpăna apelor. Erdogan și AKP au construit un regim autoritar islamic capturând treptat statul, mai întâi împreună cu Gullen, apoi împotriva adeptilor acestuia. Justiția a fost capturată sub pretextul reformei împotriva „statului ascuns”, măsuri aprobate la vremea respectivă de către europeni, păcăliți de acest pretext al reformei. A venit rândul armatei, mai ales după lovitura de stat eșuată. Victoria lui Erdogan a constat în distrugerea moștenirii lui Atatürk, islamizând statul și instituțiile sale. Capturarea mijloacelor media a urmat firesc pe măsură ce oamenii lui Erdogan capturau statul, transformând instituțiile sale în instrumente în serviciul unei persoane și a unui partid.

Dacă, inițial, implicarea politicului în economie a avut rezultate pozitive, acesta fiind argumentul forte al lui Erdogan, prin promovarea investițiilor mari (dar care a dus la creșterea datoriei externe), construirea unei noi clase de oameni de afaceri și atragerea investițiilor străine, în final, tot această implicare a politicului în economie a dus la continua criză din prezent.

Înfrângerea în alegerile locale nu reprezintă nici măcar începutul sfârșitului regimului Erdogan, ci primul semnal că Erdogan nu va fi Atatürk, în sensul în care nu a generat o nouă Turcie, ci doar a distrus moștenirea primului și a instaurat o dictatură personală, chiar dacă și-a construit și un eșafodaj legislativ. Singura caracteristică democratică pe care regimul o mai păstra, respectarea rezultatului votului, este pe cale să dispară. Alegerile nu erau de mult libere, presiunea mediatică și folosirea pârghiilor statului de către AKP și Erdogan în campania electorală fiind evidente, dar erau corecte, cel puțin la numărarea voturilor. Probabil, deoarece AKP și Erdogan câștigau oricum. Dar, acum, situația s-a schimbat.

Erdogan trebuie să decidă dacă acceptă faptul că opoziția a câștigat în marile orașe, fapt ce îi va încurca planurile politice de redresare economică (oricum, cu șanse reduse de succes – investitorii pleacă, iar noul „stat adânc” construit de Erdogan și oamenii de afacerii ridicați de acesta nu acceptă piața concurențială) sau îndeplinește ultima caracteristică democratică a statului său, modificând rezultatul alegerilor. Probabil, Erdogan va căuta să o facă, dar încercând să salveze aparențele. Vestul va reacționa, dar Ankara nu se mai simte, de mult, obligată să asculte de acesta, așa că singura rețineră este față de capacitatea opoziției interne de a se opune regimului.

Coroborat cu evoluțiile externe, evoluția Turciei este una spre instabilitate internă și reorientare politică externă, președintele Erdogan reușind să aibă prea puțini prieteni în exterior. Evoluția îndeamnă la prudență.

VI. Evoluții de urmărit în săptămâna 08 – 14.04. 2019.

UCRAINA. Săptămânile viitoare sunt decisive pentru alegerile prezidențiale. Având în vedere rolul major pe care îl joacă președintele în Ucraina, rezultatul alegerilor are o importanță decisivă pentru această țară, mai mare decât alegerile parlamentare. Ucraina are de ales între necunoscut și stagnare.

MAREA BRITANIE. Theresa May a cerut o nouă amânare, pe termen scurt, europenii urmând să decidă, deși ar prefera una pe termen mai lung. Theresa May a încercat deschiderea dialogului cu opoziția laburistă, dar sunt șanse reduse să se ajungă la o înțelegere. Nimic nu poate fi exclus, nici măcar *Blind Brexit*-ul. Semnalul negativ vine de la unele țări europene (Franța, la care s-ar fi raliat Spania și Belgia) care ar vrea ca odiseea Brexit să se încheie mai repede.

ISRAEL. Alegerile parlamentare din 09.04 ar putea fi pierdute de Likud, dar câștigate de liderul său, Benjamin Netaniahu, care ar putea să construiască o coaliție de dreapta – extrema dreapta. Aflat la vârful carierii sale, dar și presat de dosarele care se tot adună, Netaniahu are ocazia de a rămâne prim ministru. Dar nici Ganz nu și-a spus ultimul cuvânt, argumentul lui fiind acela că va continua toate realizările de politică externă și securitate ale lui Netaniahu, fără, însă, să mai divizeze țara, fiind un militar în retragere responsabil. Netaniahu caută să demonstreze că Ganz este un lider slab, incapabil să se ridice la nivelul unui lider care să asigure securitatea țării. Asta este cam greu de demonstrat, Ganz fiind totuși ... fost șef de stat major general al armatei, adică cel mai mare militar al țării. Nu sunt excluse lovituri de ultim moment, de la cele mediatice la cele ... aeriene în Siria sau Gaza. Netaniahu a supralicitat, deja, promițând că va anexa coloniile din Cisiordania. Nu e, totuși, cam prea mult ?

REPUBLICA MOLDOVA. După vizita lui Igor Dodon și a Zenaidei Grecianii la Moscova apare întrebarea: ce a decis Kremlinul? Aprobă alianța socialiștilor cu democrații lui Plahotniuc sau se merge la alegeri parlamentare? Dincolo de această decizie, care are o pondere la fel de mare ca cea a lui Plahotniuc în evoluțiile viitoare, este important de remarcat că președintele Dodon și socialiștii nu au nici cel mai mic grad de independență față de Moscova. Asta dacă nu îi sperie mai tare Plahotniuc decât Moscova.

NORDUL AFRICII. Evoluțiile din Libia și Algeria vor avea efect direct asupra Europei, atât în problema migrației, cât și cea energetică. Incapacitatea europenilor de a rezolva situația din Libia a permis altor jucători, între care și Rusia și Arabia Saudită să îl sprijine pe Haftar, care a atacat trupele guvernului recunoscut de la Tripoli (incluzând islamiști), sprijinit de Turcia și Qatar. ONU s-a implicat, dar care este capacitatea reală de a evita o confruntare militară? În Algeria, militarii s-au implicat, forțând demisia președintelui Buteflika, dar vor avea puterea pentru a asigura tranziția păstrând stabilitatea?

[1] De-a dreptul șocant, în publicația Defense News a apărut articolul unui analist rus care afirmă că singura problemă care împiedică bunele relații dintre Rusia și Vest este ... NATO. Știm că Rusia vrea ca NATO să dispară pentru a putea să facă ce vrea în Europa, dar ca această idee să fie promovată într-o publicație serioasă americană ridică mari semne de întrebare.

[2] Nu trebuie uitat că nu pericolul unei agresiuni militare ruse la scară mare ne paște (numai zborul avioanelor B 52 deasupra României este de ajuns pentru a asigura descurajarea) ci pericolul „mic” al unor acțiuni de limitare a suveranității în ZEE, respectiv a unor provocări, agresiuni care nu duc automat la activarea Articolul 5, aceasta însemnând că va trebui să le rezolvăm singuri, cu ceea ce avem, de la capacitățile militare la oameni, cantitativ și calitativ. Iar lecția ucraineană este simplă: dacă Rusia apreciază că „ești vulnerabil”, nu are nici o rețineră în a ataca și nu are pic de milă pentru victimă.

[3] Nu este o simplă improvizație, așa cum este cea a „anti-occidentali din interiorul Occidentului”, cazul profitorilor post-comuniști din estul Europei, cu tendințe totalitare, dar fără nici o bază ideologică, alta decât instinctul de supraviețuire ca și clasă parazită.